

Το 2017 προθάλαμος επενδυτικής ανάτασης για το 2018 | σελίδα 1

Το παραγωγικό υπόδειγμα αλλάζει | σελίδα 3

Άνοιξη επενδύσεων και απασχόλησης το 2018 | σελίδα 5

Επιχειρηματικά και ΜΜΕ σε άνοδο | σελίδα 8

ΔΕΛΤΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Το 2017 προθάλαμος επενδυτικής ανάτασης για το 2018

Το 2017 ήταν έτος-ορόσημο για την Ελληνική οικονομία, καθώς την έβγαλε από την πολυετή οικονομική κρίση και ύφεση επαναφέροντάς την στην ατραπό της ανάκαμψης.

Το 2018 είναι επίσης έτος-κλειδί για την Ελληνική οικονομία, επειδή δρομολογεί την έξοδο της από τα Μνημόνια και την σκληρή επιτροπεία με στόχο την ευθυγράμμισή της σε πορεία βιώσιμης, ισορροπημένης και δίκαιης ανάπτυξης.

Ειδικότερα, το 2017 αποτελεί το πρώτο έτος ανάκαμψης της οικονομίας που βασίζεται σε υγιείς δυνάμεις (εξαγωγές, επενδύσεις, μεταρρυθμίσεις και τήρηση προγράμματος) ικανές να προσδώσουν συνέχεια και βιωσιμότητα στην ανάπτυξη.

Δεν πρέπει, ωστόσο, να ξεχνάμε πως το κλειδί της ανάπτυξης μιας μικρής ανοιχτής οικονομίας αγοράς, όπως η ελληνική, βρίσκεται πρωτίστως στις ιδιωτικές επενδύσεις (μη χρηματοδοτικές εταιρείες), οι οποίες το 2017 βρίσκονται στο υψηλότερο επίπεδο της τελευταίας εξαετίας. Οι ιδιωτικές αυτές επενδύσεις ανέρχονται στα 9,9 δις ευρώ περίπου (εκτίμηση βάσει στοιχείων α' εξαμήνου 2017) και είναι ήδη 26% πάνω από τα

χαμηλά επίπεδα του 2013 και 16% πάνω από αυτά του 2014. Προϋπόθεση, δε, της άνθισης και της αποτελεσματικής και δυναμικής αξιοποίησής τους είναι η οριστική αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην κυβερνητική ικανότητα για τη μακροοικονομική σταθεροποίηση και παραγωγική αναδιάρθρωση της οικονομίας.

Σε κάθε περίπτωση, ο στόχος αυτός άρχισε να επιτυγχάνεται ήδη από το 2017 δεδομένου ότι έχουμε μία σειρά από κρίσιμες θετικές εξελίξεις σε βασικά οικονομικά μεγέθη, οι οποίες μάλιστα αποδεικνύουν την ειδοποιό διαφορά του 2017 ως προς την προσαρμογή της ελληνικής οικονομίας σε διατηρήσιμη αναπτυξιακή τροχιά. Κάτι που ακόμη και οι πλέον δύσπιστοι σήμερα αναγνωρίζουν (βλέπε, π.χ., εκθέσεις τραπεζών, ΣΕΒ) και αποτυπώνεται στα συγκριτικά διαγράμματα για ΑΕΠ, εξαγωγές και επενδύσεις (βλέπε Διάγραμμα1).

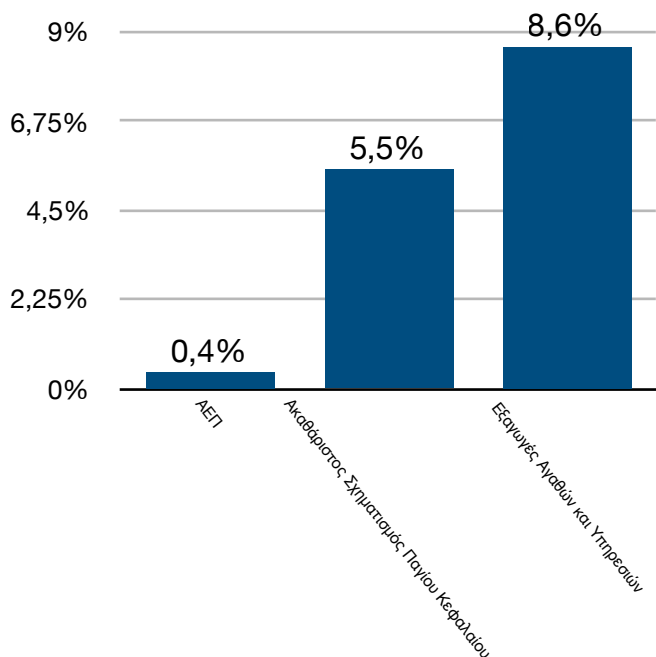
Το 2018 είναι έτος-κλειδί για την Ελληνική οικονομία

Εξάλειψη των ελλειμμάτων

Καθοριστική εξέλιξη στην πορεία σταθεροποίησης της οικονομίας είναι η μόνιμη εξάλειψη των ελλειμμάτων που δημιούργησαν την υπερχρέωση της χώρας τις προηγούμενες δεκαετίες και τα οποία θα

αποτελούσαν τροχοπέδη στην ανάπτυξη, αν διατηρούντο.

Δ1. Ρυθμοί Οικονομικής Μεγέθυνσης περιόδου 2014-2017 (% , βάσει 9μήνου)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Το γενικό ισοζύγιο και το πρωτογενές ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης το 2017 εμφανίζουν τη 2^η (μετά το 2016) καλύτερη και θετική επίδοση της τελευταίας 20ετίας. Μάλιστα, το 2016 η Γεν. Κυβέρνηση είχε για πρώτη φορά πλεόνασμα από το 1971.

Επίσης, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είναι ελάχιστα ελλειμματικό στο 11μηνο του 2017 και αναμένεται να κλείσει το έτος με το μικρότερο έλλειμμα της τελευταίας 15ετίας απομακρύνοντας κάθε ανησυχία για υπερβολική αύξηση των εισαγωγών. Παράλληλα μειώθηκε και το ιδιωτικό χρέος έναντι των τραπεζών κατά 30 δις μεταξύ 2014 και 2017.

Ανταγωνιστικότητα και DoingBusiness

Εντυπωσιακή, εξάλλου, είναι η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας και των εξωτερικών εμπορικών συναλλαγών της χώρας.

Η ανταγωνιστικότητα της οικονομίας (βάσει των σχετικών τιμών κατανάλωσης) εμφανίζεται το 2017 βελτιωμένη έναντι του 2014 κατά 3,7% (Τράπεζα Ελλάδας) έως και 6,1% (ΟΟΣΑ). Οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών το 2017 εκτιμάται πως υπερβαίνουν τα 58 δις, επίπεδο που αποτελεί ιστορικό ρεκόρ για την οικονομία.

Επισημαίνουμε πως στο προηγούμενο Δελτίο μας αμφισβητήσαμε ευθέως την υποβάθμιση της διεθνούς κατάταξης της χώρας σε ανταγωνιστικότητα από το WEF, την ετήσια δηλαδή έκθεση ποιοτικής αξιολόγησης της ανταγωνιστικότητας των χωρών του κόσμου για τις επιχειρήσεις. Σε συνέχεια αυτού τίθεται ανάλογη αμφισβήτηση των αποτελεσμάτων της έκθεσης DoingBusiness της Παγκόσμιας Τράπεζας, η οποία, ως γνωστόν, επιχειρεί να καταλάβει πόσο εύκολο είναι να δημιουργηθεί και να διατηρηθεί μια επιχείρηση σε μια δεδομένη χώρα. Η Παγκόσμια Τράπεζα και άλλα ιδρύματα χρησιμοποιούν τις μετρήσεις αυτές για να πείσουν τις χώρες για μεταρρυθμίσεις.

Σε επίρρωση της κριτικής μας, ήλθε πρόσφατα μια σοβαρή αποκάλυψη από την ίδια την Παγκόσμια Τράπεζα, όταν ο επικεφαλής οικονομολόγος της, Paul Romer, άφησε να εννοηθεί ότι το DoingBusiness ενδέχεται να έχει πολιτικά χειραγωγηθεί. Σύμφωνα με τον Romer, ορισμένες νέες μετρήσεις που προστέθηκαν στην έκθεση - συμπεριλαμβανομένου ενός φορολογικού δείκτη - έδωσαν μια παραπλανητική εικόνα και η ένταξή τους φαίνεται να έχει πολιτικά κίνητρα.

Το ζήτημα φαίνεται να είναι ιδιαίτερα σημαντικό για τη Χιλή, η οποία είδε την κατάταξή της να μειώνεται σημαντικά όταν μια αριστερή κυβέρνηση ανέλαβε την εξουσία. Η αλλαγή στην κατάταξή της βασίστηκε εξ ολοκλήρου στην προσθήκη νέων κριτηρίων και υπεύθυνη για την αναφορά στο θέμα του φόρου ήταν η PwC.

Επειδή και στην Ελλάδα είχαμε πρόσφατα μία αριστερή κυβέρνηση με την ίδια

αντιμετώπιση από το Doing Business, το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης αναμένεται να προβεί σε ανάλογες κινήσεις.

Το παραγωγικό υπόδειγμα αλλάζει

Η οικονομία όχι μόνον ανακάμπτει, αλλά συμμετοχή στην ανάκαμψη έχουν και προβληματικοί τομείς της οικονομίας. Συγκεκριμένα, για πρώτη φορά από την αρχή της κρίσης (2008) ο όγκος της ιδιωτικής οικοδομικής δραστηριότητας αυξήθηκε στο 10μηνο 2017 σημειώνοντας ετήσια ανάκαμψη 23,3%, ενώ ο όγκος του λιανικού εμπορίου αυξήθηκε το ίδιο διάστημα 1,6%.

Σημαντική είναι, γενικά, η αλλαγή της στρεβλής παραγωγικής δομής των προηγούμενων δεκαετιών (η οποία οδήγησε στην απαξίωση των παραγωγικών δυνατοτήτων της χώρας) με την μείωση της κατανάλωσης υπέρ της βιομηχανικής παραγωγής, των ξένων επενδύσεων και των εξαγωγών (βλέπε Πίνακα 1).

Συγκεκριμένα, ο λόγος των εμπορεύσιμων προς τα μη εμπορεύσιμα αγαθά την περίοδο 2010-2016 αυξήθηκε 11% σε σταθερές τιμές και 21% σε τρέχουσες τιμές, ενώ σε όρους απασχόλησης αυξήθηκε 7% σηματοδοτώντας την αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου της οικονομίας.

Π1. Η μεταστροφή της οικονομίας μεταξύ των περιόδων 2012-2014 και 2015-2017

	2012-2014	2015-2017
ΑΕΠ	-9,6	1,1
Ιδιωτική κατανάλωση	-10,4	0,3
Ακαθάριστος Σχηματισμός Παγίου Κεφαλαίου	-33,1	6,6
Εξαγωγές αγαθών & υπηρεσιών	18,2	0,0
Βιομηχανική Παραγωγή	-7,0	8,7
Ιδιωτική Οικοδομική Δραστηριότητα	-51,4	11,5
Λιανικό Εμπόριο	-19,6	0,0

Πωλήσεις ΙΧ οχημάτων	-21,6	61,7
Απασχόληση	-12,8	6,0
Ξένες Άμεσες Επενδύσεις (σε δις ευρώ)	5,6	7,9
Ποσοστό Ανεργίας (μεταβολή σε εκατοστιαίες μονάδες)	8,6	-5,2
Έλλειμμα Γενικής Κυβέρνησης (μέσος όρος Ζετίας σε δις ευρώ)	8,3	1,6

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, Τράπεζα Ελλάδας, ΥΠΟΙΚ

Η αλλαγή του παραγωγικού υποδείγματος διαφαίνεται καθαρά στην αύξηση του βαθμού εξωστρέφειας της οικονομίας, καθώς ο λόγος εξαγωγών αγαθών κι υπηρεσιών προς το ΑΕΠ σε σταθερές τιμές αυξήθηκε από 29,5% το 2014 σε 31,9% το 2017 (9μηνα) που αποτελεί και νέο εθνικό ρεκόρ.

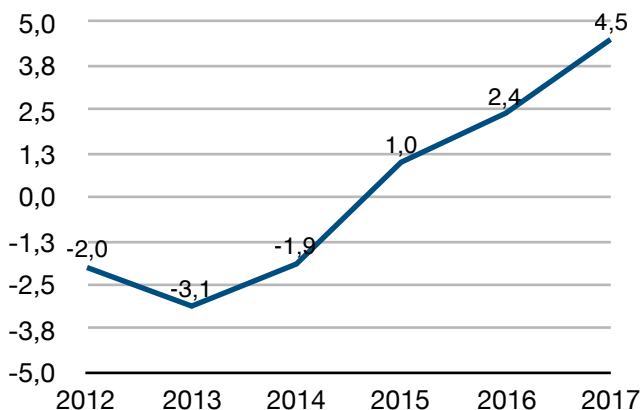
Συγχρόνως, ο λόγος των εξαγωγών αγαθών στο σύνολο των εξαγωγών αγαθών κι υπηρεσιών αυξήθηκε την ίδια περίοδο από 50,1% σε 55,1%. Η εξέλιξη αυτή υποδηλώνει την μετάβαση από ένα παραγωγικό μοντέλο που βασίζεται στις υπηρεσίες σε ένα που έχει ως βασικό πυλώνα τα αγαθά και κυρίως τα βιομηχανικά αγαθά. Μία καθ' όλα θετική εξέλιξη, δεδομένου ότι η πορεία των υπηρεσιών εξαρτάται πολύ περισσότερο από εξωγενείς και αστάθμητους παράγοντες, ενώ η βιομηχανία βασίζεται πρωτίστως στην εγχώρια ανταγωνιστικότητα και αποτελεί την βασική πηγή αύξησης της προστιθέμενης αξίας.

Παρομοίως, ο βαθμός διεθνοποίησης της ελληνικής οικονομίας (λόγος αθροίσματος εξαγωγών και εισαγωγών αγαθών κι υπηρεσιών προς το ΑΕΠ σε σταθερές τιμές) αυξήθηκε μεταξύ 2014 και 2017 (ενιάμηνα) κατά 5,5 ποσοστιαίες μονάδες (από 61,3% σε 66,8%).

Επίσης, το 11μηνο 2017, η βιομηχανική παραγωγή ανέκαμψε ταχύτερα (4,4%) απ' ότι την διετία 2015-2016 (1,7% ετησίως) και το 2014 (-1,9%), ενώ ο βαθμός αξιοποίησης εργοστασιακού δυναμικού στη βιομηχανία αυξήθηκε σε 70,3% το 2017 (από το χαμηλό

64,3% του 2012 και το 68,2% του 2014) επιστρέφοντας στα επίπεδα του 2009 (βλέπε Διάγραμμα 2).

Δ2. Ετήσιες ποσοστιαίες (%) μεταβολές Βιομηχανικής παραγωγής

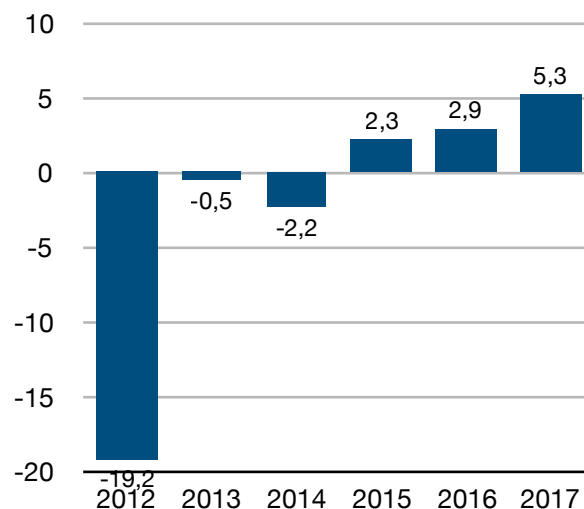
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (για 2017 εκτιμήσεις βάσει 10μηνου)

Επιπροσθέτως, μετά από την καταστροφική περίοδο 2012-2014, η βιομηχανική παράγωγή κεφαλαιουχικών αγαθών όχι μόνον κινείται σε θετικό πρόσημο αλλά χαρακτηρίζεται και από έντονες ανοδικές τάσεις (βλέπε Διάγραμμα 3).

Τέλος, αυξήθηκε το ειδικό βάρος του αγροδιατροφικού τομέα στις συνολικές εξαγωγές της χώρας, καθώς το διάστημα 2014-2017 οι εξαγωγές του κλάδου αυξήθηκαν 15,3% έναντι αύξησης 13,2% του συνόλου των εξαγωγών αγαθών, με συνέπεια να αποτελούν πλέον το 17,5% του συνόλου αυτών.

Ενδεικτικές ως προς την προσπάθειες επαναπροσανατολισμού του παραγωγικού υποδείγματος από την πλευρά της κυβέρνησης, είναι οι εντάξεις και οι δαπάνες των δράσεων επιχειρηματικότητας του ΕΠΑΝΕΚ: «Πτυχιούχοι Α» 1.813 εντάξεις με δαπάνη 45.509.697,38 ευρώ, «Νεοφυής επιχειρηματικότητα» 363 εντάξεις και 20.590.108,77 ευρώ, «Αναβάθμιση ΜΜΕ» 754 Εντάξεις και 38.202.703,48 ευρώ, και «Τουρισμός» (υφιστάμενες τουριστικές επιχειρήσεις) 114 εντάξεις και 6.105.689,28 ευρώ.

Δ3. Ετήσιες ποσοστιαίες (%) μεταβολές Βιομηχανικής παραγωγής κεφαλαιουχικών αγαθών

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Η ανάκτηση της εμπιστοσύνης είναι γεγονός

Με το κλείσιμο της γ' αξιολόγησης και την πιστοληπτική αναβάθμιση από την S&P, η ελληνική οικονομία δείχνει να έχει εισέλθει σε έναν ενάρετο αυτοτροφοδοτούμενο κύκλο ενίσχυσης της εμπιστοσύνης των διεθνών χρηματαγορών και επενδυτών στις αναπτυξιακές προοπτικές της. Ακολουθεί η έξοδος στις αγορές, η πιστοληπτική αναβάθμιση από Fitch και Moody's, η υλοποίηση των προαπαιτούμενων και το κλείσιμο της τέταρτης αξιολόγησης που θα μειώσουν περαιτέρω δραστικά το κόστος δανεισμού αποκαθιστώντας τα προ κρίσης επίπεδα εμπιστοσύνης.

Στο μεταξύ, οι Ξένες Άμεσες Επενδύσεις το 11μηνο 2017 έχουν ανέλθει στα 3,3 δις ευρώ και αναμένεται να πλησιάσουν τα 4 δις για το σύνολο του έτους σημειώνοντας ρεκόρ 11ετίας (από το 2006), ενώ σαν ποσοστό στο ΑΕΠ εκτιμάται πως θα φθάσουν το 2% σημειώνοντας ρεκόρ 15ετίας τουλάχιστον.

Τέλη Ιανουαρίου του 2018 το spread στα 10ετή κρατικά ομόλογα έπεσε στις 297 μονάδες βάσης, δηλαδή σε προ μνημονίων επίπεδα (635 μβ το 2010 και 577 μβ το 2014)

πλησιάζοντας τα επίπεδα του 2008-2009 (200 μβ). Τα ελληνικά ομόλογα αναδείχθηκαν παγκόσμιοι πρωταθλητές απόδοσης για το 2017 με αποδόσεις 60% (Bloomberg). Το ράλι των ελληνικών ομολόγων οδήγησε σε μεγάλη μείωση κατά 25% της απόδοσης του 10ετούς τον Δεκέμβριο 2017, μείωση η οποία στηρίχθηκε στο επιτυχές swar των ομολόγων του PSI, στην οριστική ολοκλήρωση της τρίτης αξιολόγησης στις 22 Ιανουαρίου 2018, και στις προσδοκίες για αναβάθμιση της ελληνικής οικονομίας από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης στους πρώτους μήνες του νέου έτους (S&P στις 19/1, Fitch στις 16/2 και Moody's στις 30/3).

Επίσης, σημαντική σε αποτελεσματικότητα είναι η κατάκτηση της λειτουργίας της οικονομίας και της δημόσιας διοίκησης με βάση τις σύγχρονες ηλεκτρονικές χρηματοοικονομικές συνθήκες, οι οποίες θα βοηθήσουν μακροχρόνια και στη μείωση της παραοικονομίας.

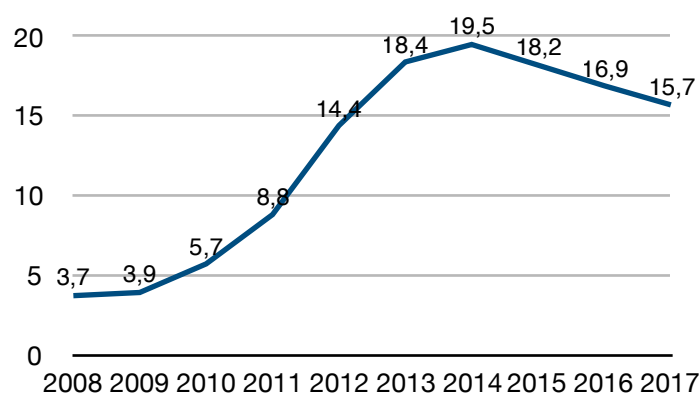
Η χρήση ηλεκτρονικών πληρωμών (με κάρτες) διευρύνεται διπλασιαζόμενη σχεδόν από έτος σε έτος, αφού από 71 εκ. το 2014, ανήλθε σε 122 εκ. το 2015 και σε 280 εκ. το 2016, ενώ για το 2017 εκτιμάται πως θα υπερβεί τα 550 εκ. ευρώ.

Οι φορολογικοί έλεγχοι έχουν αυξηθεί σημαντικά ενώ προετοιμάζεται η εφαρμογή του ηλεκτρονικού περιουσιολογίου μέσα στο 2018 για το οποίο υπεύθυνη είναι η Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων (ΑΑΔΕ).

Άνοιξη επενδύσεων και απασχόλησης το 2018

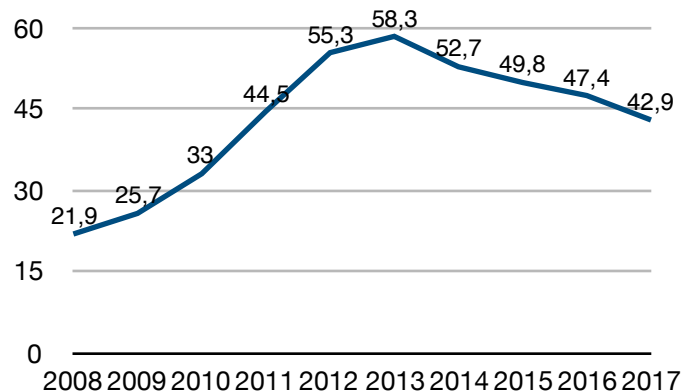
Το 2017 πρόσθεσε 143.500 μισθωτούς εργαζόμενους στο συνολικό δυναμικό (αύξηση 5,3%, ΕΡΓΑΝΗ) προκαλώντας την αξιοσημείωτη μείωση της ανεργίας στο 20,2% το γ' τρίμηνο 2017 αλλά και την εξίσου σημαντική κάμψη του ποσοστού της μακροχρόνιας ανεργίας (βλέπε Διάγραμμα 4) και της ανεργίας των νέων διαχρονικά (βλέπε Διάγραμμα 5).

Δ4. Ποσοστό της μακροχρόνια ανεργίας

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (για 2017 εκτιμήσεις βάσει εννιαμήνου)

Δ5. Ποσοστό της ανεργίας των νέων

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (για 2017 εκτιμήσεις βάσει εννιαμήνου)

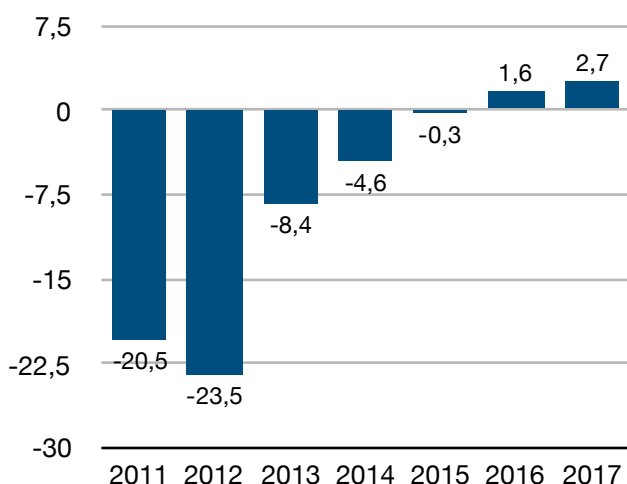
Όσον αφορά τις επενδύσεις, η άνοιξη ήλθε μόλις το 2016 (βλέπε Διάγραμμα 6), ενώ στο δ' τρίμηνο 2017 και το 2018 προβλέπεται να έχουν σημαντική άνοδο.

Οι κύριοι λόγοι της επενδυτικής άνοιξης μέσα στο 2018 είναι επιγραμματικά οι εξής:

- (i) Εξάλειψη της αβεβαιότητας που βάραινε το γ' τρίμηνο με την ολοκλήρωση της γ' αξιολόγησης και το ίδιο αναμένεται να συμβεί την άνοιξη του 2018 με τη δ' αξιολόγηση.
- (ii) Αναμένεται τόνωση της εξωτερικής ζήτησης λόγω της επιτάχυνσης της ανάκαμψης στην ΕΕ.
- (iii) Ανάκαμψη θα σημειώσει και η εσωτερική ζήτηση λόγω της διανομής του κοινωνικού μερίσματος, του δώρου των Χριστουγέννων στον ιδιωτικό τομέα και της

σταθερής αύξησης της απασχόλησης που οδηγεί στη βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης. Όπως επισημαίνεται από το INEMY (Ινστιτούτο της ΕΣΕΕ), το σύνολο των πωλήσεων κατά την εορταστική περίοδο κινήθηκε στα ίδια και οριακά υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με πέρσι, ενώ η πληρότητα των τουριστικών καταλυμάτων κινήθηκε στο 90% κατά μέσον όρο.

Δ6. Ετήσια ποσοστιαία (%) μεταβολή Ακαθάριστου σχηματισμού πάγιου κεφαλαίου

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (για 2017 εννιάμηνο)

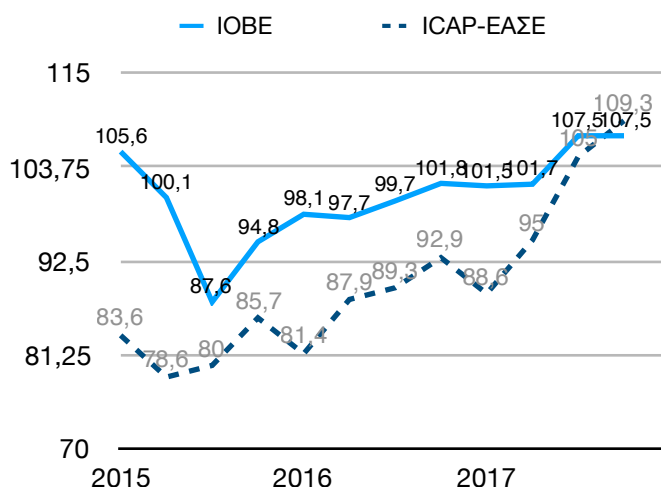
(iv) Αρκετά επενδυτικά σχέδια που ανακοινώθηκαν στις αρχές και τα μέσα του 2017 μόλις τώρα αρχίζουν να υλοποιούνται (βλέπε, Μυτιληναίος, Fraport-Slentel, ΤΕΜΕΣ ΑΕ, Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών ΑΕ, Vodafone, ΟΤΕ, Wind, MirumResort, RSRResort Εύβοια, Generalli, σειρά ΣΔΙΤ κλπ).

(v) Ο δείκτης οικονομικού κλίματος (βλέπε Διάγραμμα 7) σταθερά βελτιώνεται και ήδη στο 11μηνο 2017 ήταν στο υψηλότερο επίπεδο της τελευταίας τριετίας. Με το κλείσιμο, δε, της γ' αξιολόγησης, την πρόσφατη επιτυχή ανταλλαγή ομολόγων και τη συνακόλουθη πτώση των spread σε προ κρίσης επίπεδα, την απεμπλοκή των επενδύσεων στο Ελληνικό και τον ΟΛΘ, τα επίπεδα-ρεκόρ των χρηματοδοτήσεων από την ΕΤΕπ-ΕFSI και τις δημοπρατήσεις 1,5 δις για δημόσια έργα το 2018 που

ανακοινώθηκαν, είναι φανερό πως το οικονομικό κλίμα θα βελτιωθεί περαιτέρω προσελκύοντας σημαντικές νέες επενδύσεις.

(vi) Η αξιοποίηση από τις επιχειρήσεις του εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών και η βελτίωση των συνθηκών χρηματοδότησής τους μετά την εφαρμογή του νέου θεσμικού πλαισίου διαχείρισης των Μη Εξυπηρετούμενων Δανείων (ΜΕΔ ή NPL's) είναι βέβαιο πως θα συνδράμουν από το 2018 τις επενδύσεις.

Δ7. Δείκτες οικονομικού κλίματος

Πηγή: IOBE, ICAP

(vii) Η επιτάχυνση του προγράμματος των αποκρατικοποιήσεων (με προβλεπόμενα έσοδα 2,74 δις το 2018 από 1,66 δις το 2017), η μεγιστοποίηση του οφέλους από τους κοινοτικούς πόρους και η αποτελεσματικότερη διαχείριση της δημόσιας περιουσίας από το ΤΑΙΠΕΔ και το ΕΕΣΥΠ θα συμβάλλουν επίσης στην ανάληψη επενδυτικής δράσης.

(viii) Η ενεργοποίηση του νέου Αναπτυξιακού Νόμου θα έχει την πλήρη ανάπτυξή του μέσα στο 2018 ενισχύοντας τις επενδύσεις ΜΜΕ κυρίως. Ειδικότερα, αξίζει να σημειωθεί ότι ολοκληρώθηκε η αξιολόγηση των επενδυτικών σχεδίων που υποβλήθηκαν προς υπαγωγή στο καθεστώς της Γενικής Επιχειρηματικότητας του Αναπτυξιακού Ν.4399/16, στη Γενική Διεύθυνση Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης. Με

Βάση τα αποτελέσματα της αξιολόγησης έχουν εγκριθεί 70 επενδυτικά σχέδια, συνολικού ενισχυόμενου κόστους 518.835.946,51 ευρώ.

(ix) Η ενεργοποίηση θεσμών για τη χρηματοδότηση της επιχειρηματικότητας και των έργων υποδομής (βλέπε Equifund και Ταμείο Υποδομών) σε συνδυασμό με ενδεχόμενη ένταξη των ελληνικών κρατικών ομολόγων στο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ, θα αποτελέσει μία πρόσθετη ώθηση στο επενδυτικό ρεύμα.

(x) Προς επίρρωση των παραπάνω θετικών παραγόντων οι τελευταίες εκτιμήσεις του ΙΟΒΕ αναφέρουν αύξηση των επενδύσεων στη μεταποίηση κατά 12% το 2017 και 15,4% το 2018 με ηγετικό κλάδο αυτόν των τροφίμων-ποτών-καπνού και με βασικό στόχο την αντικατάσταση του υφιστάμενου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού (50%). Ακολουθούν κατά σειρά οι επενδύσεις με στόχο τη διεύρυνση της παραγωγικής δυναμικότητας για νέα και υφιστάμενα προϊόντα, τη βελτίωση των μεθόδων παραγωγής, την προστασία του περιβάλλοντος κ.α. Θετική επίδραση στην αύξηση των επενδύσεων έχουν κατά σειρά η αύξηση της ζήτησης, οι τεχνολογικές μεταβολές και η αύξηση των επιχειρηματικών κερδών, ενώ τα κίνητρα για επενδύσεις παρουσιάζονται ως ουδέτερα.

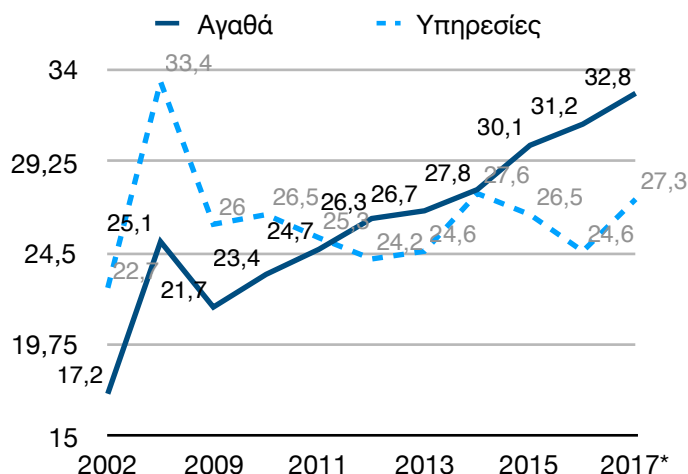
(xi) Τέλος, οι ξένες άμεσες επενδύσεις σημειώνουν ισχυρή άνοδο (α) τόσο ποσοτικά αφού σαν ποσοστό του ΑΕΠ από 0,8% την περίοδο 2008-2015 ανέρχονται σε 1,6% το 2016 και 2% το 2017 (β) όσο και από πλευράς ποιότητας δεδομένου ότι η συμμετοχή της βιομηχανίας από -9% το 2014 αυξάνει σε 8% το 2017 (9μηνο).

Οι εξαγωγές αιχμή του αναπτυξιακού δόρατος

Το 2017 ήταν το έτος στο οποίο οι εξαγωγές αγαθών κι υπηρεσιών ηγήθηκαν της ανάκαμψης της οικονομίας σημειώνοντας

ετήσια αύξηση 7,6% σε όγκο το 9μηνο (ΕΛΣΤΑΤ). Σε τρέχουσες τιμές, το 11μηνο του 2017 η ετήσια αύξηση των εξαγωγών αγαθών ήταν 13,3% (ΕΛΣΤΑΤ), ενώ των εξαγωγών υπηρεσιών 14,3% στο α' 9μηνο (Τράπεζα Ελλάδος). Με τον ρυθμό αυτό, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών ενδέχεται να σημειώσουν νέο επίπεδο ρεκόρ το 2017, (βλέπε Διάγραμμα 8).

Δ8. Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ (για 2017 εκτιμήσεις μας)

Στην ισχυρή άνοδο των εξαγωγών αγαθών του 2017 (10μηνο) συνέβαλαν όλες οι βασικές κατηγορίες των εξαγωγών πλην των αγροτικών προϊόντων που υποχώρησαν κατά 2,7%, ενώ του αγροδιατροφικού τομέα παρέμειναν στάσιμες. Ειδικότερα, οι εξαγωγές καυσίμων αυξήθηκαν κατά 30%, οι πρώτες ύλες κατά 28% και τα βιομηχανικά προϊόντα κατά 9,5%. Ωστόσο, χωρίς τις εξαγωγές καυσίμων και πλοίων, η συνολική αύξηση των εξαγωγών ανήλθε σε 7%.

Το 2016, οι εξαγωγές αγαθών είχαν σαν προορισμό τους την Ιταλία (11,1%), τη Γερμανία (7,7%), την Κύπρο (6,4%), τη Τουρκία (5,3%), τη Βουλγαρία (5,1%), τις ΗΠΑ (4,3%), τη Βρετανία (4,2%) και τη Γαλλία (2,8%).

Παρομοίως, η σημαντική αύξηση των εξαγωγών υπηρεσιών το ίδιο διάστημα βασίστηκε τόσο στην ετήσια αύξηση των τουριστικών εισπράξεων κατά 10,8%, όσο και

στην αξιοσημείωτη αύξηση των εισπράξεων από μεταφορές κατά 18%. Σημειώνεται πως για το 2017 τα στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας έδειξαν ρεκόρ όλων των εποχών στην επιβατική κίνηση.

Ειδικότερα, από τις εξελίξεις των εμπορικών συναλλαγών σε αγαθά την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2017 προκύπτει ότι:

- Ο δείκτης κάλυψης των εισαγωγών από τις εξαγωγές ελληνικών προϊόντων υποχώρησε στο 56,3% από 57,5% την αντίστοιχη περίοδο του 2016, ενώ βελτίωση σημείωσε ο βαθμός κάλυψης των πρώτων υλών (96,6%) και των βιομηχανικών προϊόντων (48,4%) σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο αναφοράς του 2016.
- Σύμφωνα με το βαθμό ενδοκλαδικού εμπορίου (δείκτης Grubel-Lloyd) το 72,1% επί του συνόλου των εμπορικών συναλλαγών της Ελλάδος με τους εμπορικούς της εταίρους την περίοδο Ιανουαρίου-Οκτωβρίου 2017 αντιστοιχούσε σε ενδοκλαδικές συναλλαγές έναντι 73,0% της αντίστοιχης περιόδου 2016.
- Η αύξηση των εισαγωγών οφείλεται κυρίως στις αυξήσεις των εισαγωγών πλοίων (49,1%), των καυσίμων (35,6%) και των πρώτων υλών (18,3%). Οφείλεται δηλαδή στην ενίσχυση της ελληνικής ναυτιλίας και της εγχώριας οικονομικής δραστηριότητας.
- Οι καθαρές εξαγωγές καυσίμων είχαν τη δεύτερη μεγαλύτερη συμμετοχή (16,0%) μετά τα βιομηχανικά προϊόντα (60,7%) στο συνολικό έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου, αποτέλεσμα τόσο της τόνωσης της ζήτησης όσο και της αύξησης των τιμών των υδρογονανθράκων.
- Ιδιαίτερως σημαντικές ήταν οι αυξήσεις στο έλλειμμα των καθαρών εξαγωγών αγροτικών προϊόντων (120,9%), καυσίμων (53,3%) και πλοίων (52,0%), ενώ σημαντική

υποχώρηση σημείωσε το έλλειμμα των καθαρών εξαγωγών πρώτων υλών (63,0%).

- Οι εξαγωγές αγαθών κι υπηρεσιών συνολικά, από το 2008 ως σήμερα κινούνται μεταξύ 55 και 58 δις περίπου, επιδεικνύοντας μία συγκριτική αδυναμία αύξησης εξαιτίας της μακρόχρονης οικονομικής και πιστωτικής ύφεσης, της κατάρρευσης των πετρελαϊκών τιμών και της υπερτίμησης του ευρώ την περίοδο 2008-2014.
- Η μεγάλη αδυναμία σε επίπεδο εξαγωγών αγαθών ήταν τα βιομηχανικά προϊόντα (έλλειμμα παραγωγικής βάσης και ανταγωνιστικότητας) και σε επίπεδο υπηρεσιών οι μεταφορές (η ναυτιλία συρρικνώθηκε σοβαρά με την αναδίπλωση του διεθνούς εμπορίου).

Σήμερα, ωστόσο, οι συνθήκες έχουν αλλάξει αφού η ανταγωνιστικότητα βελτιώθηκε σημαντικά, όλες οι πολιτικές και τα προγράμματα τονώνουν την εξωστρέφεια, η παγκόσμια κι ευρωπαϊκή οικονομία ανακάμπτουν δίνοντας νέα ώθηση στο διεθνές εμπόριο και η βιομηχανία και οι μεταφορές εκσυγχρονίζονται και επεκτείνουν τη δραστηριότητά τους.

Με την Ελλάδα να καταλαμβάνει τη 4η θέση στην ΕΕ28 από πλευράς εξωτερικής προσαρμογής (Euro Plus Monitor 2017) και το 2018 να προβάλλει έντονα αναπτυξιακό, είναι βέβαιο πως οι εξαγωγές θα συνεχίσουν σταθερά να μεγεθύνονται οδηγώντας την ανάκαμψη της οικονομίας και μετασχηματίζοντας την παραγωγική της βάση.

Επιχειρηματικότητα και ΜΜΕ σε άνοδο

Ύστερα από μια περίοδο κλυδωνισμών, ιδιαίτερα κατά τα έτη της βαθιάς ύφεσης 2011-2012, η εγχώρια μικρομεσαία επιχειρηματικότητα φαίνεται πως ανακάμπτει σε επίπεδο παρόμοιο με εκείνο προ κρίσης. Η βελτίωση αυτή προέρχεται από τη

σταθεροποίηση σε υψηλό επίπεδο της διάρθρωσης κεφαλαίων και την ενίσχυση της ρευστότητας.

Τα παραπάνω προκύπτουν από πρόσφατη ανάλυση στοιχείων των λογιστικών καταστάσεων δείγματος άνω των 17 χιλιάδων μικρομεσαίων επιχειρήσεων ΑΕ και ΕΠΕ όλων των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας (βλέπε την **μελέτη από την Τράπεζα Πειραιώς, Νοέμβριος 2017**), σύμφωνα με την οποία η μικρομεσαία επιχειρηματικότητα ανέκαμψε ήδη από το 2015.

Όπως τονίζει η εν λόγω έρευνα «η τάση σταθεροποίησης των κλαδικών επιδόσεων που είχε καταγραφεί το 2014 αποκτά μεγαλύτερη δυναμική καθώς ένας σημαντικός αριθμός κλάδων οικονομικής δραστηριότητας παρουσίασε αισθητή βελτίωση των χρηματοοικονομικών επιδόσεών του. Ειδικότερα, ο γενικός δείκτης αξιολόγησης κλαδικών επιδόσεων BIC Index διαμορφώθηκε στις 40,5 μονάδες έναντι των 38,8 μονάδων του 2014 ως αποτέλεσμα της βελτίωσης των διαστάσεων της αποδοτικότητας και της ρευστότητας και της σταθεροποίησης της διάρθρωσης κεφαλαίων. Το 2015 καταγράφηκε η καλύτερη τιμή του BIC Index από τη στιγμή κατάρτισής του, με την προηγούμενη υψηλότερη βαθμολογία να εμφανίζεται προ κρίσης το 2007 στις 40,4 μονάδες. Ενδεικτικό της θετικής δυναμικής της ελληνικής μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας είναι ότι η μέση βαθμίδα αξιολόγησης το 2015 ανήλθε πλέον σε “a”, φθάνοντας το επίπεδο του 2007 από “b” το 2014, ξεπερνώντας κατά πολύ το “c” την τριετία 2010-2012.»

Ταυτόχρονα είναι ενδιαφέρον, όσον αφορά τη τάση μεταβολής του παραγωγικού υποδείγματος, ότι το 2015 τις καλύτερες επιδόσεις κατέγραψαν «μη-παραδοσιακοί» κλάδοι της ελληνικής οικονομίας.

Η θετική αυτή εικόνα των ΜμΕ είναι ένα αισιόδοξο μήνυμα, μολονότι οι προκλήσεις της ελληνικής οικονομίας έχουν πολύ δρόμο

ακόμη. Η επιχειρηματικότητα, πάντως, φαίνεται πως έχει μπει σε τροχιά ανάκαμψης, αλλά και εκκαθάρισης. Απόδειξη είναι το θετικό ισοζύγιο συστάσεων-διαγραφών επιχειρήσεων του ΓΕΜΗ το 2017.

Τα παραπάνω πορίσματα σχετικά με τη δυναμική που αναπτύσσεται στη μικρομεσαία επιχειρηματικότητα έρχεται να συμπληρώσει μία άλλη πρόσφατη ευρωπαϊκή έκθεση (SME Performance Review 2017) για τις επιδόσεις των ΜΜΕ, της οποίας τα στοιχεία για τον αριθμό των ΜΜΕ την Ελλάδα (συνολικά και ανά κατηγορία) καλύπτουν την περίοδο 2008-2017.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την έκθεση αυτή, το διάστημα 2008-2014 ο συνολικός αριθμός των ΜΜΕ στη χώρα μας μειώθηκε κατά 113.000 (από 720.680 σε 607.644) ή -15,7%. Από το σύνολο των ΜΜΕ, οι υψηλής και μεσαίας προς υψηλής τεχνολογίας βιομηχανικές επιχειρήσεις μαζί με τις ΜΜΕ παροχής υπηρεσιών έντασης γνώσης μειώθηκαν κατά 20.612 (από 146.287 σε 125.675) ή -14,1% το ίδιο διάστημα.

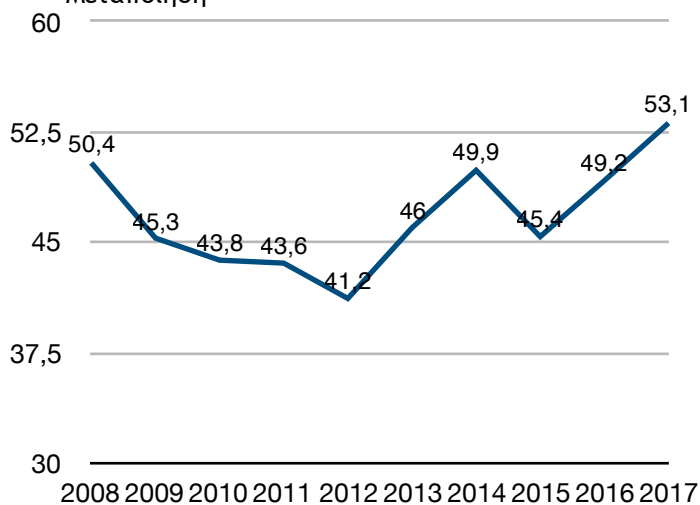
Αντιθέτως, τη περίοδο 2014-2017 ο συνολικός αριθμός των ΜΜΕ αυξήθηκε 4,5% ή κατά 27.000 φθάνοντας τις 635.029. Εξ αυτών οι υψηλής και μεσαίας προς υψηλής τεχνολογίας βιομηχανικές ΜΜΕ μαζί με τις ΜΜΕ παροχής υπηρεσιών έντασης γνώσης αυξήθηκαν 3,2% ή κατά 3.992 φθάνοντας συνολικά τις 129.667.

Παρατηρούμε, δηλαδή, πως αντίθετα με όσα συχνά λέγονται για την κάμψη της επιχειρηματικότητας, αυτή σταθερά επεκτείνεται τα τελευταία δύο χρόνια ακόμη και στον πλέον ευάλωτο χώρο των ΜΜΕ.

Ειδικότερα στη μεταποίηση οι τελευταίες εξελίξεις είναι ιδιαίτερα ενθαρρυντικές, αφού σύμφωνα με τον Δείκτη Προμηθειών των Μάνατζερ στη Μεταποίηση (PMI της Markit) για τον μήνα Δεκέμβριο οι επιχειρηματικές συνθήκες βελτιώνονται με τον ταχύτερο ρυθμό που έχει καταγραφεί

από τον Ιούνιο του 2008 (βλέπε Διάγραμμα 9).

Δ9. Δείκτη Προμηθειών των Μάνατζερ στη Μεταποίηση

Πηγή: ΥΠΟΙΚ (για 2017 Δεκέμβριος)

Ειδικότερα, αξίζει να σημειωθούν τα εξής:

- Υπήρξε έντονη αύξηση των νέων παραγγελιών, η οποία οδήγησε στη δεύτερη εντονότερη ανάπτυξη της παραγωγής που έχει καταγραφεί από τον Αύγουστο του 2008.
- Η επιχειρηματική αισιοδοξία ανέρχεται σε υψηλά επίπεδα- ρεκόρ.
- Η ανάπτυξη ήταν αποτέλεσμα της περαιτέρω σημαντικής αύξησης των νέων παραγγελιών, τόσο από την εγχώρια αγορά όσο και από τις αγορές του εξωτερικού. Ανταποκρινόμενες σε αυτά τα δεδομένα, οι εταιρείες αύξησαν την αγοραστική τους δραστηριότητα και τον αριθμό των εργαζομένων, γεγονός το οποίο συνέβαλε στη δεύτερη εντονότερη αύξηση της παραγωγής που έχει καταγραφεί από τον Αύγουστο του 2008. Εν τω μεταξύ, η επιχειρηματική εμπιστοσύνη κατέγραψε υψηλό πεντέμισι ετών.

